

Omaishoidon maakuntapäivä Kainuu 21.11.2019

Liisa Mikkonen, palveluesimies
Palveluohjaus ja ostopalvelut, vanhuspalvelut
liisa.mikkonen@kainuu.fi

Asiakasohjaus

- ❖ Ohjaus ja neuvonta
- ❖ Keskitetty palveluntarpeen arviointi
- ❖ Omaishoito
- ❖ Palvelusetelit
- ❖ Perhehoito

Ohjaus ja neuvonta

Ikääntyneiden kuntalaisten ohjaus, neuvonta ja tukeminen asioissa, jotka askarruttavat mieltä kotona asumisessa ja arjessa selviytymisessä

- ❖ Toiminnan painopiste on ennaltaehkäisevässä toiminnassa; palvelujen neuvonnassa ja ohjauksessa sekä terveyden ja hyvinvoinnin lisäämisessä ja palvelutarpeen arvioinnissa
- ❖ Neuvonnalla ja ohjauksella pyritään lisäämään ikääntyneiden kotona pärjäämistä sekä turvallisuuden tunnetta
- ❖ Toteutetaan puhelin- ja sähköisen ohjauksen rinnalla mm. erilaisissa tapahtumissa, järjestöjen tilaisuuksissa sekä eri kunnissa sijaitsevilla matalankynnyksen info- ja neuvontapisteissä
- ❖ Matalankynnyksen neuvontapisteiden aukioloajoista ilmoitetaan paikallisissa lehdissä ja silloin asioimaan voi tulla ilman ajanvarausta

Neuvontaa ja ohjausta toteutetaan yhden luukun periaatteella

- ❖ Asiakasohjaajat on helppo tavoittaa puhelimitse ma - to klo 9.00 -15.00 ja pe klo 9.00 -14.00 numerosta **08 615 69728**
- ❖ Asiakasohjaajille voi laittaa ohjausta ja neuvontaa koskevia kysymyksiä myös sähköpostitse osoitteeseen: palveluohjaus.vanhuspalvelut@kainuu.fi

Keskitetty palvelutarpeen arviointi

- ❖ Palvelutarpeen arvioinnin pohjalta asiakasohjaaja voi myöntää asiakkaalle sosiaalihuoltolain mukaisia tukipalveluita tai palvelusetelin, jollei asiakkaan palvelutarpeeseen voi vastata muilla keinoin
- ❖ Tarvittaessa kotihoidon palvelut alkavat määräaikaisella kuntouttavalla arviointi - jaksolla, jolloin asiakkaan palvelun- ja hoivan tarpeeseen kotihoito vastaa tehostetummin siten, että asiakkaan vointi ja kotona selviytyminen paranevat. Tavoitteena on, että asiakkaan toimintakyky paranee siten, että palvelutarve vähenee
- ❖ Arviointijakson loppupuolella asiakasohjaajat tekevät asiakkaan luokse toisen palvelutarpeen arviointikäynnin, jolloin kotihoidon palvelut joko päättyvät tai vähenevät, jatkuvat tukipalvelujen turvin tai asiakkuus jatkuu tilapäisenä tai säännöllisenä kotihoidon asiakkuutena

Keskitetty palvelutarpeen arviointi

- Asiakkaan hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä sekä itsenäistä suoriutumista selvitetään laaja-alaisesti ja kokonaisvaltaisesti yhdessä iäkkään henkilön ja tarvittaessa hänen omaisensa, läheisensä tai hänelle määrätyn edunvalvojan kanssa
- Palveluntarvetta arvioitaessa ja selvittäessä huomioidaan iäkkään henkilön omat voimavarat ja se, miten hän selviytyy jokapäiväisistä toiminnoista itsenäisesti ja missä hän tarvitsee ulkopuolista apua
- Huomioidaan omaisten ja läheisten antama apu sekä julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin palvelut
- Palvelutarve arvioinnin tekeminen aloitetaan viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä yhteydenotosta tai se arvioidaan kiireellisessä tilanteessa välittömästi

Perhehoito

- ❖ Perhehoito on asiakkaan hoidon tai muun osa- ja ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona
- ❖ Asiakasohjaaja tekee toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa
- ❖ Nimetyt asiakasohjaajat toimivat perhehoidon vastuutyöntekijöinä ja valmentavat perhehoitajia

Omaishoito

- ❖ Omaishoidon tuella tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon tai muun huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla
- ❖ Omaishoidon tuella tarkoitetaan kokonaisuutta, joka muodostuu hoidettavalle annettavista palveluista sekä omaishoitajalle myönnettävästä hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista
- ❖ Omaishoitaja voi olla hoidettavan omainen tai muu läheinen henkilö, jonka terveys ja toimintakyky vastaavat omaisensa hoidon asettamia vaatimuksia.
- ❖ Omaishoidontuki voidaan keskeyttää tai lopettaa, jos sopimuksen jatkaminen ei ole hoidettavan edun mukaista, vaarantaa hoitajan tai hoidettavan terveyttä tai turvallisuutta tai hoito käy tarpeettomaksi

Omaishoito

- ❖ Omaishoidon tuesta laaditaan omaishoitajan ja kuntayhtymän välillä sopimus, johon liitetään omaishoidettavalle laadittu hoito-, palvelu – ja kuntoutumissuunnitelma
- ❖ Omaishoidon tukemiseksi on mahdollista saada palvelutarpeen arvion mukaista maksullista kotihoidon palvelua ja/tai lyhytaikaishoitoa Kainuun Soten hoivayksiköissä.
- ❖ Omaishoitaja ansaitsee lakisääteistä vapaata joka kuukausi 3 vrk, vapaat voidaan järjestää myös palvelusetelillä
- ❖ Omaishoidontuki on määrärahasidonnainen palvelu, joka perustuu kuntayhtymän harkintaan ja on jaettu kolmeen (3) eri maksuluokkaan hoidon sitovuuden ja vaativuuden perusteella
- ❖ Lisäksi on erillinen ennaltaehkäisevä luokka

Omaishoito

- ❖ Panostamme omatyöntekijän ja omaishoitoperheiden yhteistyöhön ja kiinnittämällä huomiota omaishoitoperheiden yksilöllisten tuen tarpeiden tunnistamiseen ja yksilöllisten ratkaisujen löytämiseen omaishoidon tukemiseksi.
- ❖ Omaishoitoperheiden tukemiseksi omatyöntekijät ovat yhteydessä omaishoitoperheisiin vähintään puolen vuoden välein, jolloin myös hoito- ja palvelusuunnitelma päivitetään.
- ❖ Omatyöntekijä arvioi kotikäynnintarpeen yhteydenoton perusteella ja mikäli kotikäynnille ei ole tarvetta kirjaa hoito- ja palvelusuunnitelmaan yhteydenoton ja puhelussa sovitut asiat.

Omaishoitajan hoitotehtävää tukevat palvelut

- ❖ Omaishoitajien lakisääteistä valmennusta toteutetaan asiakasohjaajien ja omaishoitoperheiden yhteistyössä laatiman suunnitelman pohjalta omaishoitajan yksilöllisiin tarpeisiin perustuen.
Valmennuksen jälkeen omaishoitaja voidaan ohjata ryhmämuotoiseen Ovet – omaishoitajavalmennuksen piiriin.
- ❖ Omaishoitajan hyvinvointia arvioidaan seurantakäyntien yhteydessä. Tarvittaessa omaishoitaja ohjataan kansanterveyshoitajan vastaanotolle.
- ❖ Ennen vastaanotolle menoa omaishoitajaa ohjeistetaan täyttämään COPE lomake
- ❖ Jatkossa omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastuksiin hyödynnetään Omasoten sähköistä terveystarkastusta
- ❖ Terveystarkastukset ovat maksuttomia

Omaishoidon tuen luokitukset ja määrät vuonna 2019

- ❖ **I Maksuluokka/** päivittäistä hoitoa ja palvelua saavat
  - hoitopalkkio 402,34 € /kk
- ❖ **II Maksuluokka,** jatkuvaa tukea ja palvelua saavat
  - hoitopalkkio 535,46 € /kk
- ❖ **III Maksuluokka,** erityistukea ja palvelua saavat
  - hoitopalkkio 800,49 /kk
- ❖ **Ennaltaehkäisevä luokka,** ennaltaehkäisevä omaishoitotuki
  - hoitopalkkio 204,76 € /kk (ei kerrytä vapaa päiviä)
- ❖ Myöntämisen perusteena käytetään asiakkaan toimintakykyä mittaavia RAI- arviointimittareita.

I maksuluokka/Lähes jatkuva hoidon tarve

- ❖ Hoitopalkkio 402,34 €/kk, myöntämisperusteet:
  - ❖ Hoidettava tarvitsee jatkuvaa päivittäistä hoitoa ja huolenpitoa henkilökohtaisissa toiminnoissa (mm. liikkumisessa, wc toiminnoissa, pukeutumisessa, peseytymisessä, syömisessä, lääkityksestä huolehtimisessa)
  - ❖ Omaishoitaja on sidottu hoitoon yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Hoidettava voi olla osan päivästä yksin, mutta ei voi pääsääntöisesti asua yksin. Hoitaja voi olla työssä tai osa-aikatyössä
  - ❖ Maksullista kotihoidon palvelua voidaan antaa palvelutarpeen mukaan keskimäärin 30 h/kk suhteutettuna kotonaolojaksoihin
-

I maksuluokka/Lähes jatkuva hoidon tarve

- ❖ Tähän maksuluokkaan kuuluvat yli 7 vuorokautta kalenterikuukaudessa säännöllisessä lyhytaikaishoidossa olevat asiakkaat, joiden hoitoisuus on II maksuluokan mukaista
- ❖ RAI MaPLe vähintään 3, ADLH 2-3, IADL yli 13 ja/tai CPS 2-3
- ❖ Hoidettavan ollessa hoidossa säännöllisesti kaksi viikkoa kotona ja kaksi viikkoa hoitopaikassa, maksetaan omaishoidon tuki I maksuluokan mukaan.

II Maksuluokka / Jatkuva ympärivuorokautinen hoidon tarve

- ❖ Hoitopalkkio 535,46 €/kk
- ❖ Hoidettava tarvitsee runsaasti hoitoa ja huolenpitoa ja/tai valvontaa monissa henkilökohtaisissa toiminnoissa. Hoitotyö sitoo hoitajan lähes ympärivuorokauden niin, että hoidettava voi olla yksin vain lyhyitä aikoja (noin 1-2 tuntia). Hoidettava ei kykene asumaan yksin, eikä hoitaja voi käydä työssä
- ❖ Mikäli omaishoitaja hoitaa hoitotyön sitovuudeltaan II maksuluokkaan kuuluvaa asiakasta ja asiakas saa keskimäärin kotihoitopalveluja yli 30 tuntia/kk, mutta kuitenkin enintään 40 h/kk suhteutettuna kotonaolojaksoihin alennetaan omaishoidontuen palkkio I maksuluokkaan

II Maksuluokka / Jatkuva ympärivuorokautinen hoidon tarve

- ❖ Tähän maksuluokkaan kuuluvat yli seitsemän (7) vuorokautta kalenterikuukaudessa säännöllisessä lyhytaikaishoidossa olevat asiakkaat, joiden hoitoisuus on III maksuluokan mukaista.
- ❖ RAI MaPLe vähintään 3-4, ADLH 4-5, IADL yli 18 ja/tai CPS 3-4

III Maksuluokka / Erityistukea ja palvelua saavat

- ❖ Hoitopalkkio on 800,49 €/kk
- ❖ Hoidettava tarvitsee erityisen runsaasti hoitoa ja huolenpitoa jatkuvasti kaikkina vuorokauden aikoina, eikä häntä voi jättää yksin. Hoidon tarve sitoo hoitajan runsaasti ja säännöllisesti myös yöllä. Hoidon sitovuus on samaa tasoa kuin pysyvässä vaativassa ympärivuorokautisessa hoidossa olevalla.
- ❖ Maksullista kotihoidon palvelua voidaan antaa palvelutarpeen mukaan keskimäärin 40 tuntia kuukaudessa suhteutettuna kotonaolojaksoihin.
- ❖ RAI MaPLe vähintään 4-5, ADLH 5-6, IADL yli 20 ja/tai CPS 5-6

Omaishoito syyskuun tilanne

- ❖ **I maksuluokassa** tilapäistä kotihoitoa saaneita asiakkaita oli 119, säännöllistä kotihoitoa (1-3xpv)saavia asiakkaita oli 71. Muita tukipalveluja esimerkiksi päivätoimintaa, ateriapalvelua saaneita asiakkaita oli 124. Lakisääteisiä vapaita oli pitänyt 212 omaishoitajaa.
- ❖ **II maksuluokassa** tilapäistä kotihoidon palvelua saaneita asiakkaita oli 48, säännöllistä kotihoidon palvelua (1-3xpv) saaneita oli asiakkaita oli 26. Muita tukipalveluja saaneita asiakkaita oli 40. Lakisääteisiä vapaita oli pitänyt 97 omaishoitajaa.
- ❖ **III maksuluokassa** tilapäistä kotihoitoa saaneita asiakkaita oli 23, säännöllistä kotihoidon palvelua saaneita asiakkaita oli 6. Muita tukipalveluja saaneita asiakkaita oli 11. Lakisääteisiä vapaita oli pitänyt 26 omaishoitajaa.
- ❖ Ennaltaehkäisevän omaishoidontuen tukiluokassa oli 79 asiakasta.

Omaishoidontuen korottaminen tai alentaminen erityistilanteissa

- ❖ Voidaan korottaa esimerkiksi hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana ja omaishoitaja joutuu jäämään lyhytaikaisesti pois töistä
- ❖ Vaikeasti sairasta henkilöä hoitavalle (esim. saattohoitotilanne, äkillinen vaikea sairaus tai vammautuminen)
- ❖ Hoitopalkkio voidaan maksaa myös pienempänä, jos siihen on hoitajan esittämä erityinen syy

Vapaiden järjestämistavat

- ❖ Toimeksiantosuhteinen sijaishoito
- ❖ Omat hoitokodit
- ❖ Palveluseteli yksityiseen hoitokotiin
- ❖ Palveluseteli kotona tapahtuvaan hoivapalveluun
- ❖ Tilapäinen perhehoito

Ympäri vuorokautisen avun palveluntarpeen arviointi

- ❖ Kotiin annettavat palvelut ovat ensisijaisia suhteessa niihin palveluihin, jotka edellyttävät muuttamista ja sisältävät sekä asumisen että palvelut. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 § 21)
- ❖ Vanhuspalvelulain mukaan kunnan on toteutettava iäkkään henkilön pitkäaikainen hoito ja huolenpito ensisijaisesti hänen kotiinsa annettavilla ja muilla sosiaali- ja terveystalvuuilla (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali – ja terveystalvuuista 980/2012 § 14).

Ympäri vuorokautisen avun palveluntarpeen arviointi

- ❖ Kun kotihoidon asiakkaan palvelutarve muuttuu ratkaisevasti siten, että asiakkaalla ilmenee jatkuvaa ympärivuorokautisten palvelujen tarvetta
- ❖ Asiakasohjaajat arvioivat asiakkaan palvelutarpeen kokonaistilanteen ennen varsinaista hoitopaikka-hakemuksen laatimista, huomioiden kotiin annettavien palvelujen ensisijaisuuden
- ❖ Asiakkaan ympärivuorokautisen hoitopaikan tarvetta arvioidaan SAS-työryhmässä
- ❖ Asiakkaan ohjaaminen ympärivuorokautiseen hoitopaikkaan pohjautuu asiakkaan yksilölliseen palveluntarpeenarviointiin sekä kokonaisvaltaiseen arvioon siitä, ettei ensisijainen palvelumuoto, kotihoito, enää vastaa asiakkaan palveluntarpeita

